

Nr 64.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1941 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i proposition angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m. gjorda framställningar.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 28 februari 1941 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 151, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1:0—16:0.

Jordbruksutskottet, som tidigare avgivit utlåtande, nr 42, beträffande punkterna 1:0, 3:0 och 4:0, 8:0—12:0 samt 14:0—16:0 i förevarande proposition, vill nu upptaga till behandling återstående punkter i propositionen.

Beträffande utredningen i dessa ärenden får utskottet hänvisa till propositionen.

1.

Under punkt 2:0 har Kungl. Maj:t anhållit om bemyndigande att för en köpeskilling av 33,000 kronor försälja kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Skärplinge 6¹ i Österlövsta socken av Uppsala län till arrendatorn Fridolf Wessén.

Ifrågavarande fastighet, som har ett taxeringsvärde av 40,200 kronor, har vid uppskattningsförrättning saluvärderats till 31,150 kronor. Departementschefen har tillstyrkt egendomens försäljning för 33,000 kronor, vilket belopp arrendatorn Wessén förklarar sig villig erlægga. *Utskottet.*

Den föreslagna köpeskillingen synes utskottet å ena sidan väl låg i förhållande till taxeringsvärdet. Å andra sidan torde det nuvarande taxeringsvärdet vara något högre än det som tidigare varit åsatt egendomen, enligt vad utskottet vid besök på platsen inhämtat beroende på att vid senaste taxeringsförrättning fastighetens mangårdsbyggnad åsatts särskilt värde. Av vederbörande domänintendent har vidare för utskottet upplysts, att vid försäljningar av jord i den trakt, där fastigheten vore belägen, jämförelsevis låga köpeskillingar plägade erläggas. Med hänsyn till det anförda kan utskottet tillstyrka egendomens försäljning för 35,000 kronor. Då sistnämnda belopp överstiger den köpeskilling, som arrendatorn vid tidigare underhandlingar erbjudit sig erlægga, synes utskottet lämpligt att arrendatorn beredes viss kompensation genom att vid arrendets upphörande någon av-

trädessyn icke hålles, utan arrendatorn får tillgodoräkna sig den ersättning för fastigheten åbelöpande husröta, som — enligt vad utskottet inhämtat — vid en dylik förrättning torde komma att åläggas honom att utgiva. Mot de i propositionen föreslagna köpevillkoren i övrigt har utskottet intet att erinra.

Under återopande av det anförda får utskottet sålunda hemställa,

att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Skärplinge 6¹ i Österlövsta socken av Uppsala län må mot en köpeskilling av 35,000 kronor försäljas till arrendatorn Fridolf Wessén och under villkor i övrigt, att egendomen överlåtes med tillträde å dag som domänstyrelsen bestämmer, vid vilken tidpunkt de mellan Wessén och kronan upprättade arrendekontrakten skola upphöra, att egendomen försäljes i det skick, vari densamma vid tillträdet befinner sig, att endast kronan tillhöriga i arrendet ingående hus och anläggningar ingå i försäljningen, att kronan och Wessén tillkommande, på gällande arrendekontrakt om egendomen grundade rättsanspråk gentemot varandra med undantag av tilläventyrs förefintliga anspråk på oguldna arrendeavgälder och skatter i och genom försäljningen skola anses vara reglerade, att köparen såsom ägare av fastigheten medgiver vattenfallsstyrelsen rätt att dels kostnadsfritt för all framtid bibehålla en över den försålda fastigheten framdragen högspänningsledning, dels borttaga för ledningen hinderliga och för dess säkerhet farliga träd och buskar med skyldighet för vattenfallsstyrelsen att ersätta därvid uppkommande skada och intrång, dels ock för styrelsens personal erhålla obehindrat tillträde till den försålda fastigheten för ledningens tillsyn och underhåll samt för reparation av densamma, därvid möjligen uppkommande skada skall av styrelsen ersättas; skolande i fråga om sagda rättigheter vidare gälla, att de träd och buskar, som fällas för ledningens bibehållande, skola tillhöra ägaren av den försålda fastigheten och av denne tillvaratagas, att vattenfallsstyrelsen till säkerhet för nämnda rättigheter må till förmån för den av Kungl. Maj:t och kronan ägda lägenheten Söderfors 1² i Älvkarleby socken av Uppsala län erhålla servitutsinteckning i den försålda fastigheten och att, innan sådan inteckning meddelats, ägaren av den försålda fastigheten skall vara skyldig att vid överlåtelse av fastigheten eller del därav göra förbehåll om ifrågavarande rättigheters bestånd ävensom förbinda ny ägare att vid sådan överlåtelse göra samma förbehåll, att annan innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att ha ledningarna kvar-

stående och nyttja desamma utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, att köpeskillingen erlägges på sätt föreskrives i 21 § och 22 § A) i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. samt att i övrigt vid försäljningen bestämmelserna i samma förordning i tillämpliga delar skola lända till efterrättelse.

2.

Kungl. Maj:ts förslag under punkt 5:o innebär bemyndigande för Kungl. Maj:t att, sedan kronoegendomen $1\frac{1}{2}$ mantal Hjortshög 4¹ och 7¹ i Kropps socken av Malmöhus län blivit i vederbörlig ordning uppdelad i tre lotter, nämligen huvudgårdslotten, ett utskifte och en lott om cirka 17.000 hektar, försälja huvudgårdslotten för en köpeskillning av 71,750 kronor till egendomens arrendator Erik Nilsson samt utskiftet för en köpeskillning av 27,050 kronor till Erik Gunnar Olsson.

Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt och hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att, sedan kronoegendomen $1\frac{1}{2}$ mantal Hjortshög 4¹ och 7¹ i Kropps socken av Malmöhus län blivit genom lantmäteriförrättning i vederbörlig ordning uppdelad i tre lotter, nämligen huvudgårdslotten om cirka 51.839 hektar, utskiftet om cirka 21.444 hektar samt en lott om cirka 17.000 hektar, huvudgårdslotten och utskiftet må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. mot saluvärden av 71,750 kronor respektive 27,050 kronor och med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för egendomens arrendator, Erik Nilsson, till huvudgårdslotten och för Erik Gunnar Olsson till utskiftet; skolande vid försäljningarna i övrigt iakttagas,

beträffande båda lotterna, att försäljningen sker med tillträdesdag, som domänstyrelsen bestämmer, att köpare skall erlägga ränta efter 4 procent å köpeskillingen, därest lotterna till äventyrs skulle komma att tillträdas efter den av domänstyrelsen bestämda tillträdesdagen, att endast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningen, att köpare skall gälda å lotterna belöpande delar av annuiteterna å ett från statens avdikningslånefond beviljat odlingslån för genomförande av »Dikningsföretaget Kropp—

Hjortshög av år 1935» ävensom övriga å respektive lotter belöpande delar av kostnaderna för företaget *samt att* innehavare av elektriska ledningar, som med vederbörligt tillstånd framdragits över lotterna, förbehålles rätt att ha ledningarna kvarstående över lotterna och nyttja desamma utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur; ävensom

be r e t r ä f f a n d e h u v u d g å r d s l o t t e n, *att*, därest densamma kommer att försälas till Nilsson, denne skall bekomma avdrag å saluvärdet med 2,750 kronor för av honom å egendomen utförda anläggningar och köpeskillingen alltså utgå med 69,000 kronor, *samt att* kronan och Nilsson icke skola äga framställa ersättningsanspråk mot varandra på grund av arrendekontraktet rörande egendomen med undantag för eventuellt oguldna arrendeavgifter och skatter.

3.

Under punkt 6:o anholder Kungl. Maj:t om bemyndigande att försälja kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Stora Råby nr 19 i Stora Råby socken av Malmöhus län för en köpeskillning av lägst 55,000 kronor med hembuds rätt för egendomens arrendator Alfred Svensson.

Utskottet.

Ehuru utskottet finner tveksamt, huruvida tidpunkten kan anses lämplig att nu försälja ifrågavarande egendom, har utskottet dock — huvudsakligen på grund av den dåliga beskaffenheten av fastighetens åbyggnader — i försäljningsfrågan stannat för samma mening som departementschefen. Utskottet vill alltså icke motsätta sig att egendomen försäljes. Med hänsyn till fastighetens belägenhet i närheten av tätbebyggt samhälle och den goda beskaffenheten av egendomens jord, om vilken utskottet bildat sig en uppfattning vid besök på platsen, kan utskottet dock icke tillstyrka ett lägre saluvärde än det av uppskattningsnämnden föreslagna, eller 63,000 kronor. Därest under dylikt förhållande någon försäljning av fastigheten icke skulle komma till stånd och kronans byggnadsskyldighet därigenom aktualiseras, ifrågasätter utskottet i likhet med departementschefen, huruvida icke de beräknade kostnaderna för egendomens iståndsättande med nödvändiga byggnader skulle kunna nedbringas.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Stora Råby nr 19 i Stora Råby socken av Malmöhus län må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. för en köpeskillning av lägst 63,000 kronor med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för egendomens arrendator, **Alfred**

Svensson, samt under villkor i övrigt, att egendomen försäljes med tillträdesrätt omedelbart, att köparen skall erlægga den del av arrendeavgiften, som belöper å tiden från den 14 mars tillträdesåret till dagen för köpbrevs utfärdande, att egendomen försäljes i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i arrendekontraktet skall avlämnas, att endast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningen, att Svensson och kronan icke skola äga framställa ersättningsanspråk mot varandra på grund av arrendekontraktet, med undantag för eventuellt oguldna arrendeavgälder och skatter, att köparen skall respektera det avtal, varigenom jakträtten å egendomen utarrenderats för tiden intill den 15 maj 1941, samt att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att ha ledningarna kvarstående och nyttja desamma utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

4.

Kungl. Maj:ts förslag under punkt 7:o innebär bemyndigande för Kungl. Maj:t att försälja tre närmare angivna lotter från kronoegendomen 1 mantal Äspinge nr 2, 12 och 17 i Äspinge socken av Malmöhus län mot ett saluvärde av 37,600 kronor med hembuds rätt för Sigfrid Persson.

Utskottet har icke något att erinra mot den gjorda framställningen och hemställer därför,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att, sedan från kronoegendomen 1 mantal Äspinge nr 2, 12 och 17 i Äspinge socken av Malmöhus län avstyckats det s. k. Hemskiftet om cirka 51 hektar, den s. k. Römossen om cirka 3.6 hektar och den s. k. Torvmossen (ägofigurerna nr 168 och 169 å en av extra lantmätaren I. E:son Erichs år 1920 kompletterad karta över egendomen) om cirka 0.8 hektar, sagda lotter må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. mot ett saluvärde av 37,600 kronor med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för Sigfrid Persson samt under villkor i övrigt, att lotterna försäljas i befintligt skick med tillträdesrätt den 14 mars 1942, att endast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar å lotterna ingå i försäljningen, att vid lotternas försäljning till Persson avdrag skall göras å saluvärdet med 700 kronor för av honom bekostad elektrisk installation och vattenledning, att kronan och Persson icke skola äga framställa rättsanspråk mot varandra på grund av det rörande egendomen

upprättade arrendekontraktet med undantag för tilläventyrs oguldna arrendeavgifter och skatter, att köparen skall svara för samtliga på egendomen belöpande kostnader för torrlägningsföretagen Gammaltorpsåns och Rörmossedikets uppgrävning år 1936 och Äspinge dikningsföretag år 1939 samt att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att ha ledningarna kvarstående och nyttja desamma utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

5.

Under punkt 13:o har Kungl. Maj:t anhållit om riksdagens medgivande att försälja egendomen Bernshammar under kronoparken Grönbo i Västmanlands län, omfattande ett närmare angivet område av fastigheten Valbricka 2¹ i Bro och Malma socken, fastigheten Bernshammar 1¹ i Heds socken med undantag av vissa områden samt hela fastigheterna Bråten 1¹⁷, Bråten 1¹⁸ och Nyhammar 1⁵ i Heds socken för ett saluvärde av lägst 70,000 kronor med hembuds rätt för länsnotarien Ludvig Lorichs, fru Elisabeth Gardell, född Lorichs, t. f. förste kanslisekreteraren Nils Lorichs, kaptenen Erik Lorichs och fröken Dagmar Lorichs.

Utskottet.

I likhet med departementschefen kan utskottet tillstyrka, att ifrågavarande egendom i den omfattning som i propositionen föreslagits försäljes till framlidne brukspatronen Ludvig Lorichs' barn. Såsom departementschefen framhållit föreligga vissa svårigheter att rätt bedöma värdet av de till försäljning föreslagna områdena. Utskottet anser emellertid, att i propositionen icke förburits välgående skäl för att vid försäljningen frångå det av uppskattningsnämnden åsatta värdet, 75,000 kronor, och förutsätter därför, att frågan om saluvärdet av Kungl. Maj:t upptages till förnyad prövning.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att egendomen Bernshammar under kronoparken Grönbo i Västmanlands län, omfattande av fastigheten Valbricka 2¹ i Bro och Malma socken området c—d—e—f—g—h—h¹—j—k—l—m—n—o—p—q—r—s—t—u—v—x—y—z—å—ä—ö—c enligt en av e. o. skogstaxatorn S Hilde år 1939 upprättad karta, fastigheten Bernshammar 1¹ i Heds socken med undantag av områdena I—J—K—S—T—U—I, V—X—Y—Z—Å—Ä—Ö—a—b—V, V—Z—Å—Åa—Åb V och P—O—N—P¹—P enligt nämnda karta samt hela fastigheterna Bråten 1¹⁷, Bråten 1¹⁸ och Nyhammar 1⁵ i Heds socken, med en areal av tillhoppa omkring 159.80 hektar och

ett saluvärde av lägst 75,000 kronor må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med tillträdesrätt för köparen den 14 mars 1942 och med hembudsrätt jämlikt 9 § i förordningen för länsnotarien Ludvig Lorichs, fru Elisabeth Gardell, född Lorichs, t. f. förste kanslisekreteraren Nils Lorichs, kaptenen Erik Lorichs och fröken Dagmar Lorichs;

skolande vid försäljningen i övrigt iakttagas, att kronan och köparna icke skola äga framställa fordringsanspråk mot varandra på grund av det rörande egendomen gällande arrendeavtalet, med undantag dock för tilläventyrs oguldna arrendeavgifter och skatter för egendomen, att egendomen överlåtes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, att i köpet ingå dels å egendomen befintliga, kronan tillhöriga byggnader och anläggningar med undantag av över egendomen framdragna elektriska ledningar, som tillhöra domänverket och telegrafverket, dels ett badhus, som är beläget invid Hedströmmen å Riddarhytte aktiebolag tillhörig mark, dels ock å området P—O—N—P¹—P befintlig hydroforanläggning, att köparna och framtida ägare av egendomen skola äga att för all framtid nyttja berörda hydroforanläggning å dess nuvarande plats, att köparna omedelbart efter köpets avslutande på egen bekostnad ombesörja avstyckning av dels i köpet ingående område av fastigheten Valbricka 2¹, dels ock av fastigheten Bernshammar 1¹ såsom särskilda fastigheter ett vart av de omförmälda fyra områden, vilka icke ingå i köpet, att köparna äro skyldiga tåla de jämkningar beträffande areal, gränser och eljest, vilka kunna komma att bestämmas vid nämnda avstyckningar, att områdena P—O—N—P¹—P och I—J—K—S—T—U—I tillerkännas rätt att nyttja de å förenämnda karta med 15a betecknade vägarna, att med det i köpet ingående området av Valbricka 2¹ följer rätt att vintertid taga för skogskörslor erforderlig väg över området h—h¹—j—i—h, att kronan såsom ägare av kronoparken Grönbo förbehåller sig rätt dels att till en bredd av 8 meter nyttja de med ägofigurerna 15a och 368a angivna vägarna och att till samma bredd taga mark i anspråk för framdragande av väg över ägofigurerna 368 och 372, allt enligt nyssnämnda karta, dels till fri och obehindrad utfart för all framtid å ifrågavarande med ägofigurerna 15a och 368a betecknade vägar samt å den väg, som kan komma att framdragas över ägofigurerna 368 och 372, varför köparna förbinda sig att icke å desamma uppföra grindar eller andra anordningar, som kunna hindra trafiken, ägande kronan att till säkerhet för beståndet av sagda utfästelser angående rätt till väg erhå-

la in-teckning i egendomen, att kronan förbehåller sig rätt att för tiden till den 1 januari 1968 avgiftsfritt nyttja samtliga byggnader å den inom Bro och Malma socken belägna delen av egendomen jämte behövlige vägar och tomtområden, inbegripet mindre potatisland, att köparna och framtida ägare av egendomen äro skyldiga att dels för tiden från och med den 1 januari 1968 övertaga de skyldigheter, som kronan iklätt sig gentemot de å egendomen vid tillträdesdagen boende gratialisterna, dels respektera Köping—Uttersbergs järnvägsaktiebolag och Bernshammars Konsumtionsförening u. p. a. medgiven rätt att nyttja en inom ägofigur 16 å kartan befintlig brunn jämte hydroforanläggning och en inom sagda ägofigur nedlagd rörledning ävensom medgiva de närboende, vilka hittills hämtat vatten i nämnda brunn, att fortfarande nyttja densamma, dels ock bereda f. d. kusken Per Gustaf Hedström och hans hustru Alma Josefina Hedström under deras återstående livstid fri bostad om kök och kammar samt vedbrand och potatisland å egendomen, att köparna och framtida ägare av egendomen medgivas rätt att från ett å området I—J—K—S—T—U—I befintligt grustag i mån av tillgång för egendomens behov årligen hämta intill 5 kubikmeter grus, att köparna svara för å egendomen från tillträdesdagen belöpande skatter och onera, att köparna äro skyldiga tåla skada och intrång, som förorsakas egendomen genom över densamma framdragna elektriska ledningar, vilka tillhöra domänverket och telegrafverket, dock att köparna må påfordra annan sträckning av den telegrafverket tillhöriga ledningen, som är framdragen genom parken i omedelbar närhet av herrgårdsbyggnaden, samt att Karmansbo Bruk, Riddarhytte aktiebolag och Bergslagens Gemensamma Kraftförvaltning, som äro ägare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar, förbehållas rätt att under den tid tillståndet avser ha ledningarna kvarstående och nyttja desamma utan rätt för egendomens köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av reparation, förändring eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

Stockholm den 29 maj 1941.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se utlåtande nr 63.